

**РЕЗУЛЬТАТИ
ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені А.С. МАКАРЕНКА
ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ**

Анонімне анкетування щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед науково-педагогічних працівників Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка було проведене згідно з календарем моніторингових заходів на 2024-2025 навчальний рік з 07 по 21 квітня 2025 року. Запропонована анкета містила 18 запитань (17 «закритої» та 1 «відкритої» форми). Опитування здійснювалось дистанційно, з використанням Google Forms.

Аналіз результатів анкетування, у якому взяли участь 51 респондент, дозволив з'ясувати, що усі (100%) опитані науково-педагогічні працівники знайомі з поняттям «академічна доброчесність»; 100% знайомі з поняттям "плагіат" та можливими ризиками, які з ним пов'язані.

Використовуючи множинний вибір, було з'ясовано, що з-поміж найбільш відомих проявів академічної недоброчесності науково-педагогічні працівники знайомі з такими поняттями, як:

- академічний плагіат (98%);
- самоплагіат (74,5%, цей показник є значно більшим, порівняно з рівнем обізнаності здобувачів вищої освіти - 47,7%);
- фальсифікація (74,5%, цей показник є більшим, порівняно зі здобувачами - 60,9%);
- фабрикація (64,7%, цей показник є більшим, порівняно зі здобувачами вищої освіти - 51,3%);
- хабарництво (52,9%, цей показник є значно меншим, порівняно зі здобувачами вищої освіти - 72,7%);
- необ'єктивне оцінювання (47,1%).

Також 2 % опитаних педагогічних працівників додали також таке поняття як списування та обман (рис. 1).

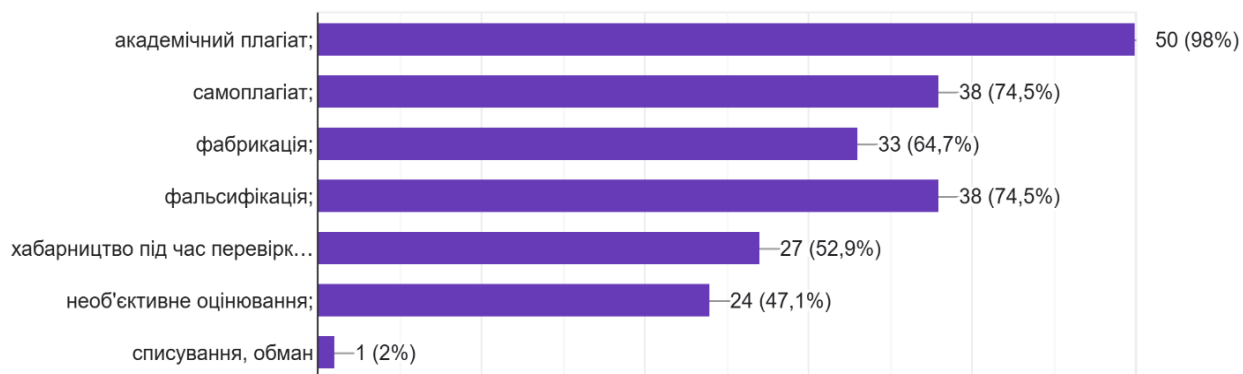

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо проявів академічної недоброчесності

Усі опитані науково-педагогічні працівники (100%) ознайомлені з тим фактом, що в університеті використовують програмні продукти для виявлення плагіату в студентських роботах. На думку респондентів, до такої перевірки слід залучати:

- кваліфікаційні роботи (86,3%, що значно більше, порівняно з відповідями здобувачів вищої освіти - 53,9%);
- решта відповідей корелюється між собою в межах 5-7%
- наукові статті (70,6%);
- монографії (64,7%);
- посібники (49%);
- підручники (47,1%);
- тези доповідей (25,5%).

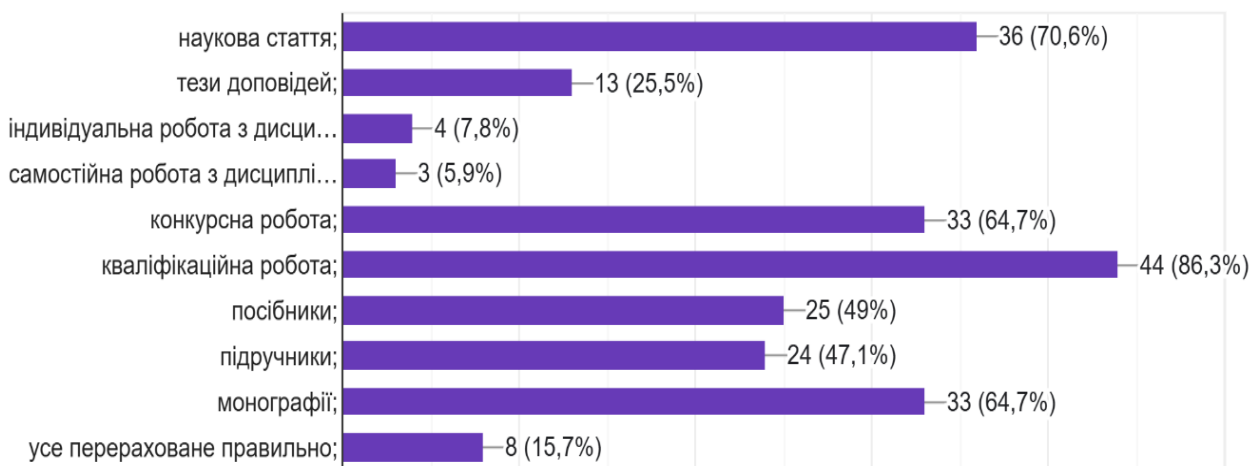

Рис. 2. Розподіл відповідей щодо видів студентських робіт, які в обов'язковому порядку мають проходити перевірку на плагіат.

При цьому 96,1% опитуваних знають про заходи, які вживаються при виявленні академічного плагіату. При цьому опитані науково-педагогічні працівники зазначили, що при виявленні плагіату у студентських наукових

роботах, можливі такі наслідки:

- виконання роботи не зараховується (66,7%, цей показник є меншим, порівняно з відповідями здобувачів вищої освіти - 71,9%);
- робота студента не допускається до захисту (64,7%, цей показник є суттєво більшим, порівняно з відповідями здобувачів вищої освіти - 37,5%);
- здійснюється вибіркова повторна перевірка на плагіат (54,9%);
- пропонується часткове доопрацювання роботи (51%, цей показник є більшим, порівняно з відповідями здобувачів вищої освіти - 36,7%);
- проводяться роз'яснювальні бесіди (43,1%).

Слід зазначити, що здобувачі освіти більше переймаються саме про формальне оцінювання роботи. Так, серед вищезазначених наслідків здобувачі освіти виокремили негативний вплив на підсумкову оцінку (33,6%), однак лише 9,8% опитаних науково-педагогічних працівників вказали на це.

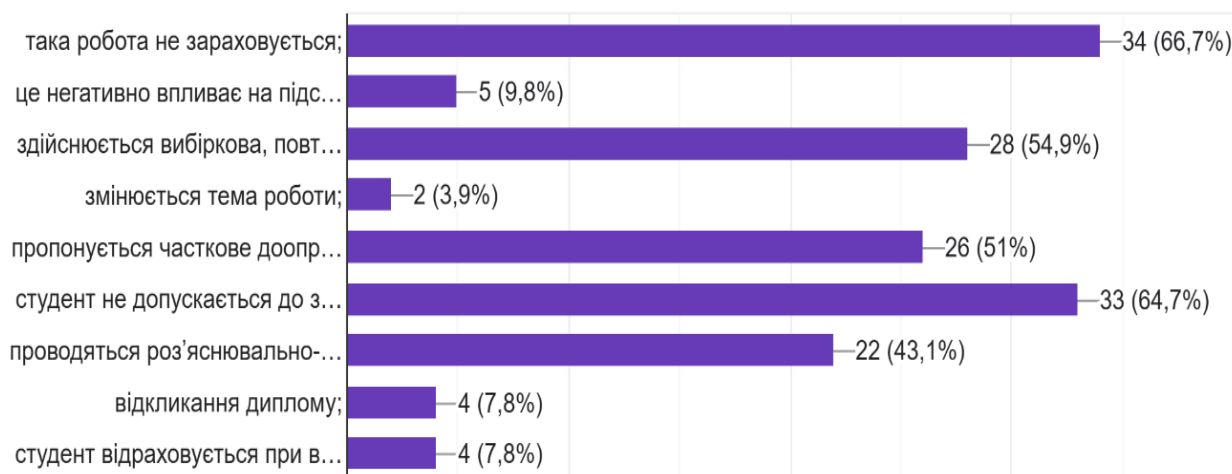

Рис. 3. Розподіл відповідей щодо наслідків виявлення плагіату у студентських наукових роботах.

Опитані науково-педагогічні працівники звернули увагу на той факт, що дії студентів щодо порушення академічної доброчесності однозначно негативно впливають на престиж університету (на це вказало 92,2% опитаних педагогів) та престиж освіти (74,5%) - варто зазначити, що про даний вплив здобувачі освіти зазначили лише у відкритих відповідях (4,8%). Значно менше, на думку педагогів, такі дії здобувачів впливають на думку колективу, здобувачів освіти особисто щодо порушника (31,4%).

Стосовно оцінки власних наукових здобутків в рамках дотримання принципів академічної доброчесності, опитані науково-педагогічні працівники (74,5%) вважають за доцільне перевіряти свої наукові праці на плагіат, і лише 5,9% респондентів не згодні з цим.

Опитані науково-педагогічні працівники перевіряють власні наукові

роботи на плагіат з метою дотримання встановлених в університеті вимог щодо перевірки наукових праць на запозичення (51%), самоконтролю (31,4%) чи на вимогу організації, що приймає наукову роботу (13,7%).

До того ж майже всі опитані викладачі (94,1%) зазначили, що свідомо не вдавалися до плагіату у своїй діяльності. Але при цьому були випадки, коли науково-педагогічні працівники самі ставали жертвою недоброчесних дій колег (про це зазначило 27,5% респондентів).

Усі респондентів (100%) відмітили, що знайомі з нормативними документами, які регламентують упровадження академічної доброчесності в університеті.

Також науково-педагогічні працівники зазначили, що проводили наукові семінари, тренінги або інші ознайомчі заходи щодо процедури дотримання принципів академічної доброчесності в університеті (на це вказало 84,3% опитаних).

Також задля запобігання випадкам порушень принципів академічної доброчесності серед здобувачів освіти викладачі припускаються до таких дій:

- проведення бесід щодо дотримання академічної доброчесності (98%);
- ознайомлення здобувачів освіти з основами авторського права (76,5%);
- пропонування таких завдань, які унеможливлюють списування, плагіат (47,1%);
- використання методичних розробок для формування основ академічної доброчесності (31,4%).

Варто зазначити, що жоден із респондентів не вважає роботу щодо запобігання проявів академічної недоброчесності несуттєвою (рис.4).

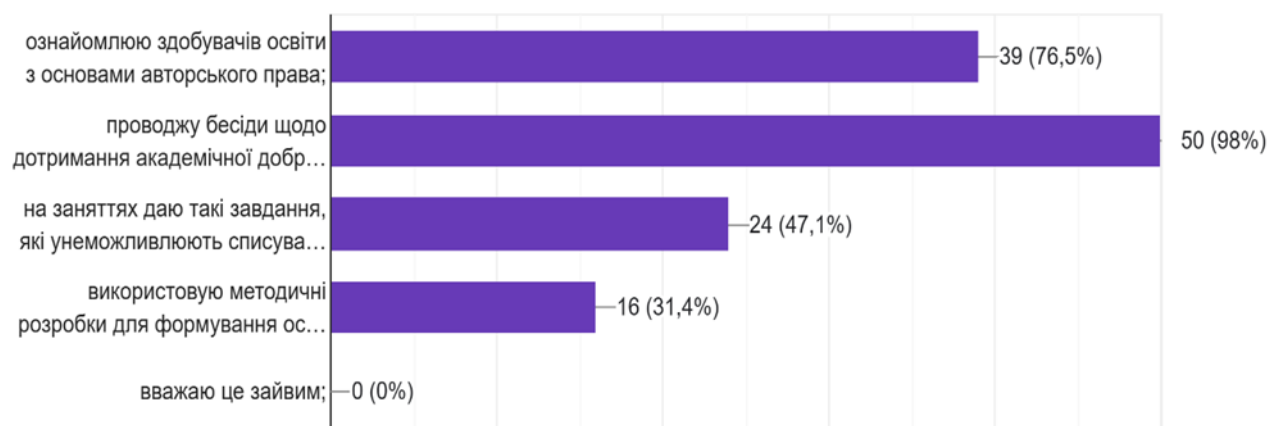

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання щодо профілактичної роботи серед здобувачів освіти.

На питання щодо впровадження політики академічної доброчесності

серед науково-педагогічних працівників в університеті 90,2% респондентів відповіли ствердно, 5,9% - що частково, по одній особі обрали відповіді, що або ні або важко відповісти.

Також науково-педагогічним працівникам було запропоновано внести пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Зокрема були висловлені такі думки:

- в нашому університеті і так високий рівень доброчесності (47% опитаних);
- просвітницька та превентивна робота серед здобувачів освіти, виховання академічної доброчесності у студентів, акцентування на цінності власних наукових пошуків та розробок;
- уведення обов'язкових курсів/модулів з академічної доброчесності для всіх студентів (на бакалаврському і магістерському рівнях). Проведення регулярних тренінгів/воркшопів для студентів та викладачів щодо: видів порушень (плагіат, фальсифікація, самоплагіат тощо); способів дотримання доброчесності. Публічне обговорення кейсів (без імен), щоб навчати на прикладах і розвивати критичне мислення щодо доброчесності;
- підтримка і захист доброчесних студентів і викладачів – важливо створити середовище, в якому доброчесність стає нормою, а не винятком;
- розробка електронного кабінету доброчесності, де відображається історія перевірок;
- мотивація та визнання академічної доброчесності як критерію оцінки діяльності викладачів і студентів (наприклад, при конкурсі на стипендії, премії). Нагороди та подяки за активну популяризацію академічної доброчесності;
- бажано було б, щоб питання академічної доброчесності розглядали самі студенти, студентське самоврядування залучалося до пропагування цінностей і практик академічної доброчесності;
- урізноманітнення новітніх програм антиплагіату;
- вжити заходів для заборони реклами та поширення шахрайських освітніх послуг;
- всі в курсі про академічну доброчесність, але жодного покарання ніколи немає за її порушення. То треба насамперед карати за це;
- не вважаю доцільним перевіряти підручники, посібники, метод. рекомендації на плагіат тому, що вони мають усталену наукову термінологію, яка може видаватися як плагіат.

Отже, аналіз результатів моніторингу свідчить про належний рівень дотримання принципів академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками Сумського державного педагогічного університету

імені А.С. Макаренка.

Для популяризації принципів академічної доброчесності серед науково-педагогічних пропонуємо:

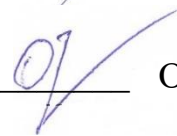
1. Продовжити роботу щодо перевірки на унікальність наукові роботи.
2. Завідувачам кафедр ознайомлювати із нормативними документами щодо академічної доброчесності щойно прийнятих на роботу науково-педагогічних працівників.
3. Продовжити роботу (воркшопи, тренінги тощо) щодо ознайомлення та популяризації принципів академічної доброчесності (Центр забезпечення якості вищої освіти, заступники керівників з наукової роботи навчальних структурних підрозділів, куратори).
4. Включити в освітні компоненти з наукової діяльності теми про академічну доброчесність.
5. Систематично наповнювати сайт Наукової бібліотеки СумДПУ імені А.С. Макаренка актуальними публікаціями.

Провідний фахівець Центру забезпечення
якості вищої освіти

Начальник Центру забезпечення
якості вищої освіти

Олена Мичкіна

Оксана Одінцова